

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Стратегії читання автентичних іншомовних текстів

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К

Виконала:

студентка групи ПР-64

Зінченко Аліна Геннадіївна

Науковий керівник:

старший викладач

Чепелюк Антоніна Дмитрівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ	5
1.1 Читання як вид мовленнєвої діяльності	5
1.2 Вимоги до іншомовних текстів для читання	8
1.3 Характеристика стратегій читання	11
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ У ЧИТАННІ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ	15
2.1 Відбір стратегій читання автентичних іншомовних текстів	15
2.2 Використання стратегій читання автентичних іншомовних текстів у навчальному процесі.....	18
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25
ДОДАТКИ.....	28

ВСТУП

Процес читання має великий вплив на формування особистості. За допомогою читання англійською мовою в учнів збагачується активний і пасивний словниковий запас слів, формуються граматичні навички, відбувається вивчення культури цієї мови. Однією з основних проблем навчання читання є проблема відбору текстів і чітка організація роботи з ними. Удосконалення старих традиційних форм навчання і пошук нових засобів, форм, методів, адекватних цілям розвитку учасників освітнього процесу, є актуальною проблемою сучасної освіти, в аспекті якої виконано дослідження.

Робота з автентичними текстами сприяє розвитку в учнів критичного мислення та універсальних навчальних дій, а також є важливим і цікавим матеріалом для вивчення, так як вони створюють ілюзію залучення до природного мовного середовища.

Оволодіння стратегіями читання є необхідною умовою розвитку умінь і навичок іншомовного читання. Розвиток даних умінь сприяє інформаційній ефективності за рахунок збільшення швидкості роботи з іншомовним джерелом інформації, а також досягненню цілей читання без допомоги опор і формулювань до завдань.

Отже, тема бакалаврської роботи «Стратегії читання автентичних іншомовних текстів» є актуальною.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою стратегій читання автентичних іншомовних текстів займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Барабанова Г. В., Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Британ Ю. В., Ніколаєва С. Ю., Тарнопольський О. Б., Черниш В. В., Шерстюк О. М., Grabe W., Johns T., Thornbury S.

Метою даної бакалаврської роботи є вивчення стратегій читання автентичних іншомовних текстів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Описати читання як вид мовленнєвої діяльності.
2. Охарактеризувати вимоги до іншомовних текстів для читання.
3. Розглянути характеристику стратегій читання.
4. Охарактеризувати відбір стратегій читання автентичних іншомовних текстів.
5. Проаналізувати використання стратегій читання автентичних іншомовних текстів у навчальному процесі.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегій іншомовного читання.

Предмет дослідження є використання стратегій читання автентичних іншомовних текстів у навчальному процесі.

Методи дослідження. У ході дослідження були використані такі методи: логічного узагальнення, порівняння та систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов процесу формування стратегій іншомовного читання.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в процесі навчання іноземної мови на різних етапах.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ

1.1 Читання як вид мовленнєвої діяльності

Під мовленнєвою діяльністю розуміють активний, цілеспрямований опосередкований мовною системою і обумовлений ситуацією спілкування процес передачі або прийому повідомлень [9, с. 65]. Існують різні точки зору на визначення цього поняття. Зокрема, А. А. Леонтьєв зазначає, що в дійсності є тільки система мовленнєвих дій, що входять в будь-яку діяльність. Л. В. Щерба розмежовував «аспекти мовних явищ» на мову, мовлення і мовленнєву діяльність [16, с. 9].

Крім того, під мовленнєвою діяльністю розуміють систему умінь творчого характеру, яка спрямована на вирішення різних комунікативних завдань, в якості яких зазвичай виступає форма мови (усна або письмова) і сприйняття або породження мовлення. Виходячи з цього методисти виділяють чотири основні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, письмо, читання [13, с. 75].

Методисти поділяють мовленнєву діяльність на продуктивну (породження і передача інформації), до якої відносяться говоріння та письмо, і рецептивну (сприйняття і переробка інформації), до якої відносяться аудіювання та читання.

У сучасному навчальному процесі навчання всіх видів мовленнєвої діяльності взаємопов'язано, так як це сприяє оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зазначимо, що читання входить в сферу комунікативно-громадської діяльності людини і забезпечує в ній одну з форм вербального (словесного) спілкування [12, с. 43]. У системі навчання іноземної мови читання грає виключно важливу роль, так як воно допомагає задовольнити пізнавальні

потреби учня в отриманні нової інформації, дозволяє звернутися до провідних джерел інформації на сьогоднішній день – до підручника, посібника, газети, журналу, Інтернету. У зв'язку з цим завданням викладача стає навчання «реального читання» або читання в практичних цілях.

Як відомо з науково-методичної літератури, читання завжди спрямоване на вилучення інформації, що міститься в творі – тексті (інформація – це зміст тексту); отримання інформації [14, с. 51]. Це дозволяє активно використовувати іноземну мову після закінчення курсу навчання.

Уміння читати різні тексти виробляється поступово під час всього курсу навчання. Воно починається на підготовчому етапі з читання спочатку букв, потім складів, слів, словосполучень, речень, текстів. Метою читання, його результатом є розуміння. Продуктом матеріалізації мовленнєвої діяльності стає умовивід, до якого приходять читач. Рецептивні види мовленнєвої діяльності, будучи специфічними різновидами діяльності в цілому, припускають активне ставлення читача до інформації. Той, хто читає, не просто витягує готову інформацію, але порівнює прочитане зі своїм досвідом, з уже наявними у нього даними, знаннями [11, с. 87]. Тому розуміння становить складну розумову діяльність.

Процес розуміння і подальшого відтворення описаний в роботах Л. С. Виготського, І. А. Зимньої, А. А. Леонтьєва. Відповідно до цієї концепції для відтворення повідомлення потрібно спочатку сприйняти, потім осмислити, потім запам'ятати і, нарешті, відтворити інформацію відповідно до норм мови і стилю. Розуміння як результат осмислення є «з'ясуванням»: 1) зв'язків і відносин об'єктів і явищ, про які йдеться в повідомленні, до об'єктів і явищ реальної дійсності; 2) зв'язків і відносин, які існують між цими об'єктами і явищами; 3) тих відносин, які відчуває до них особа, яка говорить; 4) тієї спонукально-вольової інтонації, яка міститься в повідомленні [2, с. 43]. Таким чином, відтворення невіддільне від розуміння.

У методиці викладання іноземної мови встановлено такі фактори, що впливають на розуміння при читанні: інформаційна насиченість тексту;

композиційно-логічна структура; мовна реалізація; вираженість логічної, емоційної та ін. інформації; ступінь наближення лексики, граматики і стилю мовлення читача до лексики, граматики і стилю тексту; організація спрямованості уваги при сприйнятті тексту; індивідуально-психологічні особливості читача.

Облік перерахованих вище факторів, а також дотримання вимог, вироблених методистами, дозволить викладачам уникнути багатьох труднощів при навчанні читання: 1) наявність установки, спрямованість на зміст тексту; 2) ступінь популярності теми тексту; 3) обов'язковий зміст в тексті нової інформації; 4) наявність у структурі тексту етапу «входження в текст», «загального уявлення» про тему, етапу диференціації і виділення частин тексту з наступним об'єднанням; 5) ступінь популярності для учнів лексичного і граматичного матеріалу [4, с. 19].

Для виконання цих вимог необхідно знати особливості розуміння, його характеристики (повноту, точність і глибину). За С. К. Фоломкіною, глибина, повнота і точність розуміння тексту відбувається в тому випадку, якщо учень опановує певними вміннями, пов'язаними з розумінням мовленнєвого матеріалу; з розумінням змісту тексту; з осмисленням змісту тексту [4, с. 20].

С. К. Фоломкіна розмежувала всі вміння на три групи [4, с. 21]. До першої групи входять вміння, пов'язані з розумінням мовного матеріалу. Для цього складаються завдання, які побудовані на матеріалі словосполучень, речень, абзаців. Ці вміння забезпечують точність розуміння.

Друга група умінь, пов'язана з розумінням змісту тексту, включає такі вміння: виділення в тексті окремих його елементів; узагальнення, синтезування окремих фактів; співвіднесення окремих частин тексту один з одним (побудова речень в певній послідовності, знаходження початку і кінця теми). Ці вміння забезпечують повноту розуміння.

Третя група умінь пов'язана з осмисленням змісту тексту. До них відносяться: виведення судження / висновку на основі фактів; оцінка змісту в

цілому, інтерпретування (вміння зрозуміти контекст). Ці вміння забезпечують глибину розуміння.

На різних етапах навчання учні виробляють різні навички читання, на які спираються вміння читання і без яких їх неможливо придбати. Навички читання поділяють на дві групи: 1) навички власне техніки читання; 2) навички техніки розумових операцій [6, с. 18].

Існують методи, що дозволяють полегшити процес навчання читання. Один з найефективніших – прогнозування. У процесі читання учень «забігає вперед», передбачає подальший виклад, тобто прогнозує. Прогнозування проявляється на двох рівнях: вербальне (по декількох буквах вгадується слово) і смислове (побудова гіпотез про подальші факти) [23, с. 65].

Дослідники і методисти рекомендують розвивати в учнів механізм ймовірного прогнозування на всіх етапах навчання, так як він грає важливу роль у здійсненні іншомовної комунікації. Рекомендується формувати прогностичні вміння на різнорівневому вербальному матеріалі слів, словосполучень, граматичної структури, речення, смислового і лінгвістичного членування тексту, а не тільки на невербальному (смиловому).

Таким чином, читання представляється досить складним видом мовленнєвої діяльності як в психологічному, так і методичному аспекті. Але безсумнівним фактом залишається те, що починати навчати читання необхідно якомога раніше, не забуваючи про те, що воно є однією з важливих складових такого поняття як мовленнєва діяльність.

1.2 Вимоги до іншомовних текстів для читання

Однією з головних проблем навчання читання є проблема вибору текстів і точної організації роботи з ними. Проблема вибору матеріалу для читання стає особливо гострою на етапі, коли закінчується процес навчання

техніки читання і починається процес формування навичок вилучення інформації з тексту.

Підбираючи тексти для читання, слід враховувати такі умови [15, с. 156]:

1. Виховна цінність текстів, їх моральний потенціал, те, наскільки тексти сприяють вихованню учнів у широкому розумінні цього слова та формуванню морально-етичних норм поведінки.

2. Пізнавальне значення та науковий зміст текстів.

3. Відповідність змісту текстів віку учнів.

У даний час ці умови успішно спостерігаються в автентичних текстах лінгвокраїнознавчого змісту. Правомірність посилань на такі тексти зумовлена насамперед тим, що вони сприймаються учнями з підвищеним інтересом та великим ентузіазмом.

Зазначимо, що саме автентичний текст відрізняється своєю надмірністю. Це розуміється як наявність у мові елементів, що несуть повторну інформацію, тобто інформацію, яка вже передається іншими елементами мови. Вона забезпечує не тільки можливість передачі повідомлень, а й функціонування такого мовного механізму, як імовірнісне прогнозування, що також важливо при організації роботи над читанням [1, с. 43].

Крім того, автентичний текст відрізняється також своїм інформаційним змістом, особливо якщо мова йде про тексти лінгвокраїнознавчого змісту з точки зору комунікативної цінності інформації.

Розглянемо сукупність структурних особливостей навчального тексту, що відповідають стандартам [18, с. 15].

Культурологічна автентичність. Навчання іноземної мови невіддільне від знайомства з культурою країн, де цією мовою розмовляють, з особливостями життя та менталітету своїх громадян. Без цього неможливо повноцінно спілкуватися з іноземцями.

Сучасні підручники насичені регіональною географічною інформацією. Тексти знайомлять з реаліями Великобританії та інших англомовних країн. У процесі роботи над такими текстами учні отримують автентичну інформацію, вивчають традиційні форми вітання і т.д.

Тексти, що розповідають про історію країни мови, яка вивчається, її столицю, про її традиції та свята тощо, розширюють кругозір учнів та водночас служать засобом навчання мови. Вивчення культури іншого народу за допомогою мови є одним із значущих аспектів діалогу культур у сучасному світі. Досягнення культурологічної достовірності навчальних текстів дозволяє більш ефективно виконувати два найважливіші завдання, які стоять перед викладачем іноземної мови: вивчення мови та вивчення культури [18, с. 17].

Інформаційна достовірність. Будь-який текст несе в собі будь-яку нову інформацію, яка, на думку автора, буде цікавою для призначеного одержувача. Ця вимога справедлива і для навчального тексту: його зміст підбирається відповідно до вікових особливостей та інтересів учнів, інформація оцінюється з точки зору її значущості для учнів та доступності. Текст можна назвати інформаційно достовірним, якщо він представляє природний інтерес для читача. Сьогодні інформативний аспект методологічної достовірності є одним із визначальних факторів відбору навчального матеріалу [17, с. 457].

Ситуаційна достовірність. Ситуаційна достовірність передбачає природність ситуації, запропоновану як навчальну ілюстрацію, зацікавленість учнів до заявленої теми, природність її обговорення. Ситуаційна неправдивість неминуче залишає свій слід у мові тексту – вона штучно насичується незвичайними словами та виразами, стаючи «неживою». Очевидна надуманість ситуації мінімізує емоційний вплив тексту на учня.

Сучасні підручники сьогодні пропонують тексти, що відображають цілу низку різноманітних життєвих обставин. Ситуаційно автентичні тексти

викликають інтерес та природну емоційну реакцію школярів, формують позитивне ставлення до теми.

1.3 Характеристика стратегій читання

Термін «стратегія» може бути застосований до поведінки учня в іншомовному середовищі, яке безпосередньо впливає на його навчання – на те, що учень робить, щоб контролювати або трансформувати отриману іншомовну інформацію і регулювати своє навчання.

Стратегії вивчення іноземної мови – це особливі дії або прийоми, які завжди проблемно орієнтовані, тобто ті, які учні використовують, коли в цьому виникає потреба, наприклад прочитати і зрозуміти іншомовний текст [20, с. 375].

Читання, як відомо, включає вміння і навички, пов'язані з володінням мовним матеріалом (вміннями і навичками встановлення звуко-буквених співвідношень, впізнання лексичних одиниць, морфологічних і синтаксичних форм та ін.), а також уміння розуміти (витягувати) інформацію, яка міститься в тексті, тобто осмислене читання.

Представимо лінгводидактичні умови, що забезпечують осмислене читання іншомовного тексту [22, с. 139]:

1. Новизна змісту запропонованого тексту, тобто наявність в ньому нової інформації.

2. Облік механізмів і етапів читання. А. Н. Щукін виділяє кілька етапів, що характеризують процес читання: 1) спонукально-мотиваційний (виникає потреба ознайомитися зі змістом тексту); 2) етап сприйняття тексту (зорове сприйняття тексту: рух погляду по рядку, впізнавання лексико-граматичного змісту тексту, внутрішнє промовляння); 3) етап смислової переробки інформації (розуміння на рівні значення і на рівні сенсу); 4) етап оцінки рівня розуміння тексту (повнота, точність, глибина розуміння) [19, с. 318].

3. Облік індивідуальних стратегій читання, які застосовуються учнем на кожному етапі процесу читання.

4. Облік психологічних закономірностей, пов'язаних з довільною і мимовільною увагою. Якщо читачу потрібно розподіляти увагу між двома або більше об'єктами, тільки один об'єкт може контролюватися довільною / спрямованою увагою. На стадії смислової переробки інформації важливим є врахування ментальних процесів читачів, що сприяє оволодінню цією інформацією.

Зауважимо, що розуміння іншомовного тексту багато в чому залежить від набору стратегій, які використовуються читачем. Дослідники прагнуть узагальнити і класифікувати стратегії, що сприяють ефективному оволодінню іноземною мовою взагалі і іншомовному читанню зокрема.

Розглянемо більш детально стратегії читання, які використовуються учнем. Ці стратегії можна умовно розділити на чотири групи: 1) стратегії спрямованої уваги; 2) стратегії читання з вибіркоким витяганням інформації і з розумінням основного змісту; 3) «маргінальні» (другорядні) стратегії переробки інформації; 4) неефективні стратегії переробки інформації [16, с. 10].

Стратегії спрямованої уваги реалізуються в наступних навчальних діях і прийомах: 1) уважне ознайомлення із завданням, яке передує читанню тексту і, як правило, сформульоване у формі питань; 2) читання заголовка тексту з метою скласти перше враження про текст; 3) пошук ключових слів і фраз, які допоможуть зрозуміти зміст прочитаного [18, с. 15].

Стратегії спрямованої уваги співвідносяться з психолінгвістичним розумінням інтерактивної природи процесу читання, який передбачає поєднання зорового сприйняття тексту (впізнання лексичних одиниць, морфологічних і синтаксичних форм) – перцептивної переробки інформації – з осмисленням сприйнятої інформації на основі контекстуальних і фонових знань.

Стратегії читання з вибором інформації і з розумінням основного змісту передбачають виконання наступних навчальних дій і прийомів: 1) швидке прочитання всього тексту; 2) читання першого речення кожного нового параграфа тексту з метою розуміння загального змісту; 3) виділення і підкреслення головної ідеї кожного параграфа тексту [24, с. 65].

Стратегії читання з пошуком інформації і з розумінням основного змісту допомагають опанувати декларативними і процедурними знаннями, в результаті чого формується мовна здогадка, яка є найважливішою рушійною силою розуміння іншомовного тексту.

«Маргінальні» (другорядні) стратегії переробки інформації названі так, тому що не завжди сприяють найбільш ефективному розумінню прочитаного. Навчальні дії учнів у рамках даних стратегій припускають їхню «взаємодію» з лексичними одиницями, що оточують незнайомі учням слова, з метою найбільш точного визначення їх значення; прагнення зрозуміти імпліцитні / контекстуальні значення відомих слів; співвіднесення інформації, закладеної в тексті, з уже відомою [18, с. 17].

Неефективні стратегії переробки інформації названі так тому, що дуже часто використовуються читачами, чий рівень володіння іноземною мовою може вважатися низьким. Навчальні дії, що вживаються такою категорією учнів, припускають: 1) фокусування уваги на прикладах і деталях; 2) пошук значення незнайомої лексики або граматичної структури в словниках або довідниках; 3) переклад тексту на рідну мову [6, с. 19]. Останній прийом – переклад на рідну мову – можна розцінювати як компенсаторну стратегію, яка використовується читачем при повному нерозумінні інформації, закладеної в тексті. У цій стратегії є, як мінімум, три недоліки: 1) обмеження навчального аудиторного часу; 2) нерозуміння головної ідеї, закладеної в іншомовному тексті, що може привести до неадекватного перекладу на рідну мову; 3) постійне звернення до перекладу, що може сприяти регресії стратегічної компетенції.

Таким чином, все вищевикладене дозволяє зробити висновок про необхідність ознайомлення і навчання стратегій читання іншомовного тексту учнів. Роль викладача при навчанні читання полягає в тому, щоб, по-перше, створити умови для найкращого використання стратегій читання кожним учнем і, по-друге, показати кожному учню альтернативні стратегії для самостійного вибору найбільш підходящих.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ У ЧИТАННІ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ

2.1 Відбір стратегій читання автентичних іншомовних текстів

Читання з точки зору мисленневих процесів протікає на різних рівнях: від розуміння змісту до приблизно творчого читання, в якому читач не лише відтворює хід думки автора, але також порівнює, синтезує прочитане, приймає або відкидає основну ідею, реорганізує свою думку або приходиться до нової точки зору [3, с. 230].

Зарубіжна методика пропонує понад 25 видів читання, однак при більш детальному розгляді виявляється, що під формами читання іноді розуміються різні стадії одного виду або різні методи читання. Таким чином, всі вони зводяться до трьох визначальних видів [8, с. 38]:

1. skimming (визначення основної теми / ідеї тексту);
2. scanning (пошук конкретної інформації в тексті);
3. reading for detail (детальне розуміння тексту не тільки на рівні змісту, а й на рівні значень).

Залежно від цільової установки розрізняють ознайомлювальне, вивчаюче, переглядове та пошукове читання. Зріле вміння читати передбачає як володіння всіма видами читання, так і легкість переходу від одного його виду до іншого в залежності від зміни мети отримання інформації з даного тексту [7, с. 10].

Вивчаюче читання являє собою уважне прочитання, проникнення в сенс прочитаного за допомогою аналізу тексту. Головне завдання даного виду – це якісна сторона читання, повнота і точність розуміння.

При ознайомлювальному читанні головним завданням є отримання основної інформації (близько 70%), при цьому існує необхідність покладатися на уяву читача, завдяки якій частково заповнюється зміст

тексту. Для ознайомлювального читання характерні великі за обсягом тексти, і тоді вступає в силу мовна надмірність.

У результаті переглядового читання читач отримує саме загальне уявлення про змістовно-смісловий план тексту: про що йде в ньому мова. Це швидке, вибіркоче читання. Для більш детального ознайомлення з деталями і частинами тексту в рамках даного виду, застосовується читання по блокам. Воно також може завершуватися оформленням результатів прочитаного у вигляді повідомлення або реферату.

Пошукове читання орієнтоване на читання газет і літератури по спеціальності. Його мета – швидке знаходження в тексті або в сукупності текстів певних даних (цифрових показників, характеристик, фактів, вказівок). Воно спрямоване на пошук і знаходження в тексті конкретної інформації. Читачеві вже відомо з інших джерел, що така інформація міститься в даній книзі, статті.

Отже, виходячи з типової структури даних текстів, учень одразу ж звертається до конкретних частин або розділів, які і піддає пошуковому читанню без детального аналізу. При пошуковому читанні витяг смислової інформації не вимагає дискурсивних процесів і відбувається автоматизовано. Таким чином, даний вид читання, як і переглядове, передбачає наявність вміння орієнтуватися в логіко-смісловій структурі тексту, виділяти з нього потрібну інформацію з певної проблеми, відбирати і об'єднувати інформацію декількох текстів з окремих питань [25, с. 11].

У навчальних умовах пошукове читання представляється як вправа, оскільки пошук тієї чи іншої інформації, як правило, виконується за вказівкою вчителя.

В якості найважливіших складових навчання читання, які перетинають недоліки, розглядають формування в учня установки на усвідомлення мети читання в кожному конкретному випадку, вибір стратегії читання, що відповідає цій меті, використання можливих лексичних, граматичних та інших опор для вилучення з тексту максимального обсягу інформації [11, 54].

Опори ці дуже різні:

1. Знайомі слова і ситуації;
2. Заголовки;
3. Ілюстрації;
4. Слова-реалії (назви, історичні факти, цитати);
5. Цільова лексика (значення ясно з контексту);
6. Граматичні інформаційні ознаки;
7. Граматичні структури.

Крім того, на кожному з етапів передбачено формування стратегічних умінь читання, які в цілому зводяться до наступного переліку:

1. Прогнозувати зміст, спираючись на заголовки (образотворчу наочність, виноски, передтекстові питання і ін.);
2. Вміти прогнозувати значення слів за початковими літерами;
3. Здогадуватися про значення слів на основі подібності зі словами рідної мови;
4. Ігнорувати незнайомі слова, які не впливають на розуміння основного змісту;
5. Повертатися до прочитаного з метою уточнення або кращого запам'ятовування і так далі [5, с. 51].

Варто відзначити, що головним недоліком при навчанні читання у сучасній школі є застосування в процесі навчання практично тільки одного виду читання – читання з повним розумінням всього тексту, або, інакше, вивчаюче читання. Також, існує ряд інших недоліків, серед них: розумова пасивність учнів, автономність роботи над мовним матеріалом, відірваність від дійсності читання, недолік лінгвістичних знань, обмеженість досвіду переживань.

2.2 Використання стратегій читання автентичних іншомовних текстів у навчальному процесі

Комунікативна стратегія – це частина комунікативної поведінки або комунікативної взаємодії, в якій серія різних вербальних і невербальних засобів використовується для досягнення певної комунікативної мети, стратегічний результат, на який спрямований комунікативний акт [10, с. 54]. Комунікативна стратегія на етапі роботи з текстом передбачає досягнення стратегічного результату, тобто формування стратегічних умінь читання, які відповідають етапу роботи з текстом.

Для розгляду формування умінь читання ми вважаємо, що необхідно визначити комунікативні стратегії на етапах роботи з текстом. Відомо, що при проведенні занять з англійської мови проявляються комунікативні стратегії [21, с. 4]. Ми підібрали наступні комунікативні стратегії для організації етапів роботи над іншомовним текстом.

1. На передтекстовому етапі виявляються пояснююча (інформування учнів), організуюча (управління процесом роботи з текстом), експресивно-оцінна (вираз емоційної оцінки) і етикетна (спілкування з етичних і моральних норм) стратегії.

2. На текстовому етапі – сприяюча (підтримка і виправлення учнів) і контролююча (контроль розуміння тексту) стратегії.

3. На післятекстовому етапі – організуюча (управління процесом роботи з текстом і переказом), етикетна (спілкування з етичних і моральних норм), експресивно-оцінна (вираз емоційної оцінки) і контролююча (контроль розуміння тексту) стратегія, а також стратегія верифікації (перевірка ступеня розуміння: прагматичний аспект).

4. На етапі групової дискусії простежуються організуюча (управління ходом дискусії), експресивно-оцінна (вираз емоційної оцінки), етикетна (спілкування з етичних і моральних норм) і сприяюча (підтримка і виправлення учнів) стратегії.

5. На етапі оцінювання учнями свого інтересу до тексту спостерігається сприяюча стратегія з боку викладача (підтримка і виправлення учнів); експресивно-оцінна (вираз емоційної оцінки) стратегія з боку учнів.

6. На етапі оцінювання труднощів читання в учнів проявляється стратегія верифікації (перевірка ступеня розуміння: прагматичний аспект), і у викладача – сприяюча (підтримка і виправлення учнів) і етикетна (спілкування з етичних і моральних норм) стратегії.

7. На етапі підбиття підсумків актуалізуються оцінююча (самооцінювання, оцінка вчителя) і контролююча (контроль розуміння тексту) стратегії.

Представимо модель роботи з іншомовним текстом:

1. На передтекстовому етапі реалізується потенціал тексту в створенні позитивних емоцій. Реалізація даного потенціалу здійснюється за допомогою завдань на аналіз заголовка і висловлювання своєї думки по темі тексту, наприклад: *What's your idea of ...? Find synonyms in the text for words ...*. Тобто в учнів формуються позитивні емоції і мотиви для читання тексту, прагнення до домінування (учні думають, що розбираються в темі, по якій висловилися). Тому вони будуть докладати зусиль щоб точніше зрозуміти текст.

2. На текстовому етапі формуються стратегічні вміння читання. Формування даних умінь проводиться при виконанні завдання на множинний вибір варіантів відповідей, наприклад: *Read the text and answer the questions*. Формування стратегічних умінь читання направлено на компенсацію нестачі мовних засобів за рахунок лексичної семантизації за допомогою синонімів, використання контексту і мовної здогадки. Компенсація нестачі мовних засобів відбувається цілеспрямовано, коли учень працює над фрагментами тексту, або автоматично, коли учень дотримується всіх дій за розробленою стратегією роботи з англійським текстом, наприклад: *a) Read the text quickly; b) Read questions and underline the key words in every question; c) Find some sentences in the text that are useful for answering questions. Underline these*

sentences. d) Read the variants of answers for every question. e) Find the variants of answers which are absolutely wrong. f) Choose the correct answer for all questions. Compare your answer with sentences that you underlined in the text. g) Check your answers for every question. Тобто, знаючи ключові слова в питанні, учні підбирають фрагменти тексту і порівнюють їх з питанням. Фактично, вибір відповідей відбувається за допомогою когнітивних (логічних) дій аналізу і порівняння і компенсації нестачі мовних засобів. Критерієм сформованості даних умінь є критерій правильності відповідей. Згідно з цим критерієм, стратегічні вміння читання можуть бути сформовані на низькому, середньому або високому рівні.

3. На післятекстовому етапі формуються соціокультурні вміння читання. Формування даних умінь актуалізується шляхом переказу змісту тексту, наприклад: *Retell the text in 5-7 sentences.* Тобто, оскільки будь-який текст містить соціокультурні відомості, то можна на післятекстовому етапі ділитися цими відомостями з однокласниками за допомогою переказу відомостей з тексту. Передача соціокультурних відомостей, а значить, сформованість соціокультурних умінь читання буде зростати, якщо переказ буде ставати більш докладним і об'ємним. Для даних умінь нами відібрано критерій якості переказу тексту. Згідно даному критерію, соціокультурні вміння читання можуть бути сформовані на низькому, середньому або високому рівні.

4. На етапі групової дискусії формуються соціальні вміння читання. Формування даних умінь проводиться за допомогою підбору групою аргументів для заданого твердження, наприклад: *Divide in two groups. One group supports ... Another group proves ... Give points to prove your opinion.* Тобто учасники однієї групи доводять правильність свого твердження і займають ролі прихильників однієї точки зору, учасники іншої групи займають ролі супротивників цієї точки зору. Кожна група мотивована новизною і оригінальністю своїх аргументів, тому у них краще розвиваються соціальні вміння читання. Чим більше аргументів пропонують учні, тим

краще формуються соціальні вміння читання, і спілкування в групі стає більш різноманітним. Для даних умінь нами підібраний критерій якості аргументації. Згідно даному критерію, соціальні вміння читання можуть бути сформовані на низькому, середньому або високому рівні.

5. На етапі оцінювання свого інтересу до тексту реалізується потенціал тексту в створенні позитивних емоцій на основі задоволеності учнів від розуміння тексту і виконання завдань. Реалізація даного потенціалу здійснюється за допомогою оцінки учнями свого інтересу до тексту за п'ятибальною шкалою, наприклад: *Choose 1 of 5 options: The text is: 1 boring 2 - usual 3 - interesting 4 - very interesting 5 - great*. Тобто, відзначаючи по шкалі, наскільки текст цікавий, учень впевнений, що текст підібраний за результатами його відповідей в попередньому анкетуванні, а значить, він відчуває позитивні емоції і відчуває потребу до подальшого читання текстів. Його оцінка свого інтересу до тексту сприймається як стимул для підвищення мотивації читання більш складних текстів. На етапі оцінювання тексту стимулом до оцінки є внутрішня мотивація. Для реалізації даного потенціалу нами виділено критерій оцінки якості інтересу. Згідно даним критерієм, потенціал тексту в створенні позитивних емоцій може бути реалізований на низькому, середньому або високому рівні.

6. На етапі оцінювання труднощів читання формуються соціолінгвістичні вміння читання. Засобом їх формування є завдання на підбір найбільших труднощів із запропонованого списку, наприклад: *Choose, what was most difficult for you: unknown words, grammar structures, finding main parts in the text, many details, text connectors and logics of text, attention to all details, lack of cultural knowledge*. Тобто подолання лінгвістичних труднощів сприятиме кращому вилученню з тексту інформації. Іншими словами, соціолінгвістичні вміння читання будуть краще сформовані, якщо учні будуть мати меншу кількість труднощів при читанні тексту, за рахунок формування умінь їх подолання. Для даних умінь читання нами підібраний критерій якості мовних труднощів. Згідно даному критерію,

соціолінгвістичні вміння читання можуть бути сформовані на низькому, середньому або високому рівні.

7. На етапі підбиття підсумків формуються стратегічні вміння читання і реалізується потенціал тексту в створенні позитивних емоцій. Формування даних умінь відбувається при виконанні завдань, наприклад: *1. How many questions have you answered right? 2. How many questions do you hope to answer right next time? 3. What genre of the text do you want to read in the next lesson?* Завдання 1 направлено на формування стратегічних умінь читання, так як необхідно підрахувати кількість правильних відповідей до текстів, підвести підсумок виконання завдання на множинний вибір. Завдання 2 і 3 спрямовані на реалізацію потенціалу тексту в створенні позитивних емоцій, тому що формулювання 2 і 3 завдань мотивують учнів на більш детальне розуміння тексту і прочитання тексту на наступному занятті. Оскільки відповіді учнів можуть бути приблизними і сильно відрізнятись, то єдиних критеріїв сформованості вищеназваних умінь читання англійського тексту нами не було підібрано.

Таким чином, комунікативні стратегії і стратегія роботи з текстом проявляються у формуванні соціальних, соціокультурних, стратегічних, соціолінгвістичних умінь читання; реалізації потенціалу тексту в створенні позитивних емоцій. Ми вважаємо, що комунікативні стратегії і стратегія роботи з текстом мають перспективи для підвищення повноти розуміння текстів і зниження кількості типових помилок при роботі з текстами, створення стійкої мотивації читання іншомовних текстів.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі було здійснено аналіз вивчення стратегій читання автентичних іншомовних текстів.

Нами було визначено, що у системі навчання іноземної мови читання грає виключно важливу роль, так як воно допомагає задовольнити пізнавальні потреби учня в отриманні нової інформації, дозволяє звернутися до провідних джерел інформації на сьогоднішній день – до підручника, посібника, газети, журналу, Інтернету. У зв'язку з цим завданням викладача стає навчання «реального читання» або читання з практичними цілями. Читання завжди спрямоване на вилучення інформації, що міститься у творі – тексті (інформація – це зміст тексту); отримання інформації.

У методиці викладання іноземної мови встановлено такі фактори, що впливають на розуміння при читанні: інформаційна насиченість тексту; композиційно-логічна структура; мовна реалізація; вираженість логічної, емоційної та ін. інформації; ступінь наближення лексики, граматики і стилю мовлення читача до лексики, граматики і стилю тексту; спрямованість уваги при сприйнятті тексту; індивідуально-психологічні особливості читача.

Нами було зазначено, що підбираючи тексти для читання, слід враховувати такі умови: 1. Виховна цінність текстів, їх моральний потенціал, те, наскільки тексти сприяють вихованню учнів у широкому розумінні цього слова та формуванню морально-етичних норм поведінки. 2. Пізнавальне значення та науковий зміст текстів. 3. Відповідність змісту текстів віку учнів.

Аналіз теоретичних джерел показав, що учні можуть використовувати такі стратегії читання, які можна розділити на чотири групи: 1) стратегії спрямованої уваги; 2) стратегії читання з вибіркоким витяганням інформації і з розумінням основного змісту; 3) «маргінальні» (другорядні) стратегії переробки інформації; 4) неефективні стратегії переробки інформації.

На кожному з етапів читання передбачено формування стратегічних умінь читання, які в цілому зводяться до наступного переліку: 1.

Прогнозувати зміст, спираючись на заголовки (образотворчу наочність, виноски, передтекстові питання і ін.); 2. Вміти прогнозувати значення слів за початковими літерами; 3. Здогадуватися про значення слів на основі подібності зі словами рідної мови; 4. Ігнорувати незнайомі слова, які не впливають на розуміння основного змісту; 5. Повертатися до прочитаного з метою уточнення або кращого запам'ятовування і так далі.

Нами було визначено, що комунікативні стратегії і стратегія роботи з текстом проявляються у формуванні соціальних, соціокультурних, стратегічних, соціолінгвістичних умінь читання; реалізації потенціалу тексту в створенні позитивних емоцій. Комунікативні стратегії і стратегія роботи з текстом мають перспективи для підвищення повноти розуміння текстів і зниження кількості типових помилок при роботі з текстами, створення стійкої мотивації до читання іншомовних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. /Г. В. Баранова – Київ: ІНКОС, 2005.
2. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / А. Басіна. – Київ: Шк. світ, 2007. – 128 с.
3. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів / Ю. Безкоровайна // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов. – 2009. – № 1(6) – С. 230-234.
4. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2012. – № 1. – С. 1930.
5. Бігич О. Б. Навчання домашнього читання іноземною мовою у середніх навчальних закладах / О. Б. Бігич, Ж. О. Тищенко // Іноземні мови. – 2000. – № 2. – С. 51-53.
6. Борецька Г. Е. Методика формування іншомовної компетентності у читанні. / Г. Е. Борецька // Іноземні мови. – № 3 (71). – 2012. – С. 18 – 27.
7. Британ Ю. В. Лінгвостилістичні характеристики професійно орієнтованих текстів Британських наукових періодичних електронних видань / Ю. В. Британ // Вісник КНЛУ. Серія “Педагогіка та психологія”. Вип. 20. – 2011. – С. 10–18.
8. Гич Г. М. «Кліпове» мислення молоді: друг чи ворог навчання? / Г. М. Гич // Наукові праці. [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Педагогіка. – 2016. – Т. 269, Вип. 257. – С. 38–42.
9. Глущенко Ж. Є. Організація читання на уроках іноземної мови /Ж. Є. Глущенко// Англійська мова та література. – 2010- №16-18.
10. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Текст] / ред. С. Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.

11. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник] / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін.]. – [вид. 2е, випр. і переробл.]. – Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.
12. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : [підручник] / [Л. С. Панова, І. Б. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. – Київ: ВЦ “Академія”, 2010. – 328 с.
13. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / С. Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2008. – 286 с.
14. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. пос. / О. Б. Тарнопольський. – Київ: ІНК ОС, 2006. – 248 с.
15. Чередніченко Г. А. Методика навчання іншомовного професійно-орієнтованого читання студентів немовних вищих навчальних закладів / Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця // Вісник ХНУ. – 2010. – № 17. – С. 150–157.
16. Черниш В. В. Навчання англomовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів (середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням іноземної мови) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання : германські мови» / В. В. Черниш. – Київ, 2001. – 21 с.
17. Шапошнікова Л. М. Особливості формування іншомовної компетентності у читанні як одного з методів самостійної роботи студентів / Л. М. Шапошнікова // Педагогічний дискурс. – № 14. – 2013. – С. 457–461.
18. Шерстюк О. М. Навчання читання з використанням дидактичних матеріалів для самостійної роботи в старших класах середньої школи / О. М. Шерстюк, І. М. Шульга // Іноземні мови. – 2003. – № 4. – С. 15-20.
19. Шиян Г. Розвиток мовленнєвої компетенції учнів на уроках англійської мови / Г. Шиян // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 14. – С. 318–323.

20. Grabe W. Current Developments in Second Language Reading Research / W. Grabe // TESOL Quarterly, 2001. – 25 (3)– P. 375–406.
21. Johns T. Text as a vehicle for information: the classroom use of written texts in a teaching reading in a foreign language / T. Johns, F. Davies // Reading in a Foreign Language. – 1983. – P. 1–19.
22. Redondo Madrigal M. Reading models in foreign language teaching / M. Redondo Madrigal // Revista Alicantina de Estudios Ingleses. – 1997. – Vol. 10. – P. 139–161.
23. Thornbury S. An A-Z of ELT: A Dictionary of Terms and Concepts Used in English Language Teaching / S. Thornbury. – Oxford: Macmillan Education, 2006. – 264 p.
24. Wasilewski J. Contemporary Understanding of the Reading Process and Reading Strategies Used by ESOL Learners While Reading a Written Discourse [Electronic resource] / J. Wasilewski // Humanising Language teaching. – 2009. – Issue 4.
25. Ziahosseiny S. M. The effect of content and formal schemata on reading and comprehension /S. M. Ziahosseiny .– Journal of Social Sciences and Humanities of Shiraz University .–Vol.18 (1) , 2002.– P.10-16.

ДОДАТКИ

Додаток А

Клас 5

Тема уроку: British Meals

Мета уроку: *Практична:* вдосконалювати навички усного мовлення, активізувати вживання в мовленні тематичної лексики, вдосконалювати техніку переглядового читання;

Виховна: виховувати культуру спілкування та колективну співпрацю.

Розвиваюча: розвивати логічне мислення, мовну догадку, пам'ять та ерудицію учнів.

Освітня: розширити світогляд учнів та їх знання про традиційну британську кухню.

Обладнання: підручник, картки, роздатковий матеріал.

Хід уроку

Етап. Мета. Прийом	Зміст роботи			
<p><u>Початок уроку</u> Етап 1. Організаційний момент Привітання та бесіда з класом.</p> <p>Етап 2 Фонетична зарядка. Повторення прислів'я за вчителем.</p> <p>Етап 3. Введення в іншомовну атмосферу. Індивідуальна робота, заповнення таблиці.</p>	<p>T. Good Morning, pupils! I hope you are fine today and you will be active, energetic and creative at the lesson. So it is high time to start.</p> <p>T. Look at the blackboard. You can see the proverb. Listen to me and repeat after me.</p> <p>“An apple a day keeps a doctor away.”</p> <p>T. Now I will give you cards. You should write down what do you usually have for breakfast, dinner and supper. Use as much words from topical vocabulary as you can.</p>			
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Breakfast</td> <td style="padding: 5px;">Dinner</td> <td style="padding: 5px;">Supper</td> </tr> </table>	Breakfast	Dinner	Supper
Breakfast	Dinner	Supper		

<p><u>Основна частина уроку</u></p> <p>Етап 4. Оголошення теми та мети уроку Мета. Створити в учнів установу на сприймання матеріалу</p> <p>Етап 5. Заповнення пропусків. Мета. Закріплення і систематизація вивчених ЛО Індивідуальна робота.</p> <p>Етап 6. Переглядове читання Мета. Навчити учнів швидко отримати загальне уявлення про зміст тексту в цілому Читання мовчки.</p> <p>Етап 7. Робота з текстом “British Food” Мета. Навчити учнів виділяти потрібну інформацію з тексту. Робота в парах, заповнення таблиці.</p> <p>Відповіді на запитання.</p>	<table border="1" data-bbox="837 174 1481 347"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>T. Today we’ll continue discussing the topic “Food in Our Life”, and at this lesson we’ll learn more about the British Meals</p> <p>T. I will give you cards. You should fill in the gaps with the words from the box. In a few minutes we will check it.</p> <table border="1" data-bbox="837 907 1481 952"> <tr> <td>order, table, main, smells, drink</td> </tr> </table> <p>a) There’s a ... for me in the corner. b) It ... good in here. c) Do you want anything to ...? d) As for me I’ll have mushroom soup and smoked salmon for the ... course. e) Are you ready to ... madam?</p> <p>T. You should read the text “British Food”. What dishes from this text do you also eat?</p> <p>T. For you to remember better you will get cards to write down the Englishman’s Meals. In a few minutes we will check it. Work in pairs.</p> <table border="1" data-bbox="837 1803 1481 2056"> <thead> <tr> <th>Breakfast</th> <th>Lunch</th> <th>Dinner</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				order, table, main, smells, drink	Breakfast	Lunch	Dinner			
order, table, main, smells, drink											
Breakfast	Lunch	Dinner									

<p><u>Заключна частина уроку</u> Етап 8. Домашнє завдання</p> <p>Етап 9. Підсумки роботи, оцінювання учнів</p>	<table border="1" data-bbox="837 174 1484 224"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>T. Be ready to answer the questions about the text.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Who usually comes before breakfast in Britain? 2. What do the Robinsons eat for breakfast? 3. When do the English people have lunch? 4. Where do most people buy food? 5. How do they cook convenience food? 6. What do the English people have for dinner? 7. Do they like to eat out? <p>T. For the next lesson be ready to retell the text “British Food”.</p> <p>T. Today you’ve learnt a lot of information about the British food. You worked hard and were very active. See you next time. Goodbye.</p>			

Most people know about roast beef, bacon and egg, fish and chips. But what do British really eat?

It's early morning in Britain. Milkmen bring milk to people's houses. Usually before breakfast. This is the Robinson family at breakfast. And this is the usual breakfast – milk and cereal, toast with jam or marmalade, fruit juice, tea or coffee. Mr. Robinson prefers this – traditional breakfast – bacon, sausage, tomato and fried bread. But people don't eat it very often now.

Only four hours to lunch. Lunch is at about twelve or one o'clock. At lunchtime people usually only have break of an hour. So they often just have a sandwich or a snack. In some shops they sell an amazing number of different sandwiches.

Most people buy their food from supermarkets. Fresh food and convenience food. You don't prepare convenience food. You just put it in the oven or the microwave – even traditional roast beef and Yorkshire pudding. The Robinsons usually prepare their own food. Most people have their main meal in the evening. And dinner - the evening meal – is usually at about six or seven o'clock. People have meat or fish and vegetables. Pizza and pasta are popular, too. But people don't just eat at home. They also go out. And they don't always eat British food. Britain has a lot of foreign restaurants and British people like food from all over the world. London has restaurants from over forty-two different countries. Chinese and Indian restaurants are very popular and so are Thai and Italian.